

Recenzja rozprawy doktorskiej oraz dorobku artystycznego

Pani mgr Aleksandry Antoszczyk

sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Wydziału Architektury i Wzornictwa Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Tytuł rozprawy doktorskiej:

„*Rewitalizacja terenów przemysłowych i ich rola w przestrzeni publicznej miasta na przykładzie obiektów związanych z obsługą komunikacji. Projekt koncepcyjny adaptacji dawnej Zajezdni Tramwajowej Brus w Łodzi.*”

Promotor pracy: dr hab. Piotr Szwiec, prof. UAP

Promotor pomocniczy: dr Patrycja Mikołajczak

Podstawa prawna recenzji.

- Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595) ze zmianami z dn. 11 lipca 2014 roku
- Uchwała Rady Wydziału Architektury i Wzornictwa UA w Poznaniu z dnia 26.11.2018 r. o powołaniu do pełnienia funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim

Przedstawione dokumenty:

1. Wniosek o wszczęcie przewodu doktorskiego
  2. Kwestionariusz osobowy
  3. Życiorys
  4. Kopia dyplomu ukończenia studiów drugiego stopnia
  5. Koncepcja pracy doktorskiej (2018 r.)
  6. Streszczenie pracy w języku polskim i angielskim
  7. Wykaz dorobku obejmujący podsumowanie osiągnięć twórczych, dydaktycznych i naukowych
- W dokumentacji brak opinii promotora.

Przedstawione do oceny materiały (w formie elektronicznej i papierowej):

1. Dorobek artystyczny i projektowy
2. Praca doktorska (Część teoretyczna i projektowa)
3. Praca doktorska – Część projektowa jw. w formacie A3

I. Dane doktorantki

Pani Aleksandra Antoszczyk jest absolwentką Wydziału Wzornictwa i Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Dyplomową pracę magisterską obroniła w 2015 roku z wynikiem bardzo dobrym, promotorem pracy był profesor uczelni doktor habilitowany Andrzej Wachowicz.

W roku 2018 rozpoczęła kurs Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. Zawodowo aktywna od 2012 roku pracowała w kilku firmach projektowych i agencji reklamowej jako grafik i projektant wnętrz. Obecnie pracuje od roku 2017 jako projektant ekspozycji w firmie Leroy-Merlin Polska Sp. z o.o. oraz równolegle projektuje wnętrza mieszkalne dla inwestorów prywatnych.

II. Osiągnięcia twórcze

Przedstawione w opracowaniu *Dorobek artystyczny i projektowy* zawiera części: *Projekty koncepcyjne*, *Projekty realizowane*, *Projekty dla wybranych stref we wnętrzach* dla firmy Leroy-Merlin i *Działania w przestrzeni*.

Część *Projekty koncepcyjne* zawiera:

pięć projektów: projekt biura, projekt domu z wnętrzem, projekt elewacji kamienicy, projekt sali teatru i projekt rozbudowy willi na Centrum Promocji Ziemi Łódzkiej.

W tej części prezentacji zaskoczeniem jest słaby poziom zamieszczonej dokumentacji rysunkowej i wizualizacji.

Ostatni projekt, dość kontrowersyjne zestawienie urokliwej łódzkiej willi Edwarda Hentschela z ogromną, dobudowaną salą został zaprezentowany bez dokumentacji nowej bryły i nowych elewacji.

Jako *Projekty realizowane* (nie zrealizowane!) z lat 2017 -2019 przedstawiono: dwanaście łazienek (wizualizacje/fotografie), jedną kuchnię i dwa mieszkania w tym jedno zrealizowane.

Projekty zostały przedstawione jedynie w formie wizualizacji lub fotografii, przy czym jest to trudne do odróżnienia (brak podpisów pod ilustracjami).

W przypadku projektów współautorskich nie podano współautorów.

Brak jest autorskiego komentarza do przedstawionych wnętrz, opisu idei, opisu relacji z użytkownikiem i współautorami projektów. W prezentacji projektów realizowanych brakuje autorskiej, profesjonalnej dokumentacji projektowej co budzi uzasadnione wątpliwości co do autorstwa. Szkoda, zamieszczenie choćby fragmentów rysunków roboczych zwykle potwierdza umiejętności warsztatowe i profesjonalizm funkcjonowania doktoranta w zawodzie.

Wszystkie te w/w braki pozbawiają recenzenta możliwości obiektywnej oceny przedstawionych prac. Można jedynie stwierdzić, że wszystkie prace są poprawne funkcjonalnie i wpisują się we współczesne trendy projektowania wnętrz pod względem zastosowanych materiałów i kolorystyki.

Dziewiętnaście projektów wystawienniczych dla przestrzeni handlowych supermarketu Leroy - Merlin to dorobek z ostatnich lat pracy doktorantki. Podobnie jak poprzednie, projekty są pozbawione opisów - nie wiemy w jakim stopniu są to decyzje twórcze doktorantki, jak wyglądał proces doboru produktów (gotowe kolekcje?) i zasady ekspozycji.

W ostatnich latach wielu naszych absolwentów podejmuje pracę w salonach producenckich lub handlowych. Umiejętność umiejętnego doboru gotowych elementów to też jedna ze ścieżek wnętrzarstwa, może mniej kreatywną, ale możliwą.

Pomimo, że w/w opracowanie jest zatytułowane *Dorobek artystyczny i projektowy* nie pokazano wymienionych w spisie projektów graficznych, a do dorobku „artystycznego” można jedynie przypisać dwie realizacje w przestrzeni publicznej: prawdopodobnie celowo infantylną w swoim wyrazie instalację „Wiatr” i drugą instalację zatytułowaną: „Z lasów, pól i łąk”. Ta ostatnia, interesująca praca z gatunku land artu, powstała w ramach Międzyuczelnianych Warsztatów w Bolestraszcach. Instalacja wykorzystuje tworzywo roślinne pokazując wrażliwość plastyczną doktorantki.

III. Rozprawa doktorska – praca teoretyczna

Przedstawiona rozprawa doktorska to 177 stron. Zastosowana gramatura papieru i jednostronny druk pozornie powiększają objętość publikacji. Praca jest bogato ilustrowana.

Zawiera: wstęp, wprowadzenie i sześć obszernych rozdziałów numerowanych w spisie treści kolejno od 3 do 8.

Na końcu umieszczono podsumowanie i streszczenia w języku polskim i angielskim.

Tekst uzupełniają przypisy, na końcu została zamieszczona bibliografia (źródła piśmiennicze i źródła internetowe) oraz spis ilustracji. Przeglądając bibliografię, na którą składają się akty prawne, kultowe prace teoretyków architektury, prace z zakresu rewitalizacji dworców (autorstwa Jacka Wesołowskiego), czasopisma i lokalne druki ulotne możemy sobie wyobrazić jak szeroką kwerendę biblioteczno-archiwalną wykonała doktorantka podejmując trud dysertacji doktorskiej.

Tytuł pracy teoretycznej ***Rewitalizacja terenów przemysłowych i ich rola w przestrzeni publicznej miasta na przykładzie obiektów związanych z obsługą komunikacji*** dość szeroko określa obszar zainteresowań i rozważań doktorantki.

Niestety nie są precyzyjnie postawione tezy badawcze.

Za to we wstępie rozprawy, na stronie 1 zostają przedstawione motywy podjęcia pracy i zdefiniowany cel pracy:

„ Moim celem jest znalezienie i opisanie właściwej roli dla obiektów przemysłowych znajdujące się w obszarach miejskich, aby w następstwie procesu rewitalizacji zostały włączone do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym (?) i społecznym miast...Przedmiotem mojego zainteresowania są obiekty związane z komunikacją znajdujące się na obszarach miejskich. Moim celem jest przeprowadzenie badań przyczyn i objawów degradacji oraz analiza obecnej sytuacji i problemów, a także zbadanie wpływu rewitalizacji obiektów przemysłowych na jakość przestrzeni publicznej w mieście w kontekstach związanych z przemianami gospodarczymi, społecznymi, zjawiskiem globalizacji i wpływem nowych technologii, w tym poszukiwanie ogólnych zasad, metod i procedur zastosowanych w dotychczasowo przeprowadzonych rewitalizacjach.

Jeżeli przełożymy ten skomplikowany opis na proste pytanie: *Czy i jak rewitalizowane obiekty przemysłowe związane z infrastrukturą komunikacyjną miasta mogą podnieść jakość przestrzeni miejskiej?* otrzymamy tezę badawczą, którą prawdopodobnie doktorantka zamierza udowodnić poprzez rozważania teoretyczne i projekt badawczy.

Czyli dysertacja dotyczy badania przyczyn i skali degradacji obiektów infrastruktury komunikacyjnej miasta (zajezdni), ich przydatności w procesie adaptacji do nowych funkcji i ich nowej roli w strukturze miasta.

We wstępie poznajemy podstawowy aparat pojęciowy - zbiór określeń, które składają się na pojemną ideę rewitalizacji. Doktorantka definiuje zbiór procesów, którym podlegają obiekty i zespoły miejskie, zwraca uwagę na ich powiązania z gospodarką i polityką.

Oznaczone jako rozdział 2 *Wprowadzenie* to analiza przekształceń miejskich struktur od II wojny światowej do czasów obecnych. W kolejnych rozdziałach poznajemy różne wątki dotyczące przekształceń struktur miejskich w Polsce i zagranicą jak:

- rola przestrzeni publicznej w mieście
- czynniki zmieniające przestrzeń
- problemy społeczne ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji i kształtowania wspólnot sąsiedzkich (ciekawe przykłady z łódzkiej dzielnicy Polesie)
- problemy ekologii i ciągłości kulturowej
- zagrożenia wynikające z dysharmonii rozwoju

W częściach pierwszej i drugiej rozdziału 5 doktorantka skupia się na ocenie procesów rewitalizacyjnych obiektów poprzemysłowych w Polsce i na świecie.

Prezentacja filharmonii w Hamburgu, Tate modern, Dworca Orsay w Paryżu czy problem projektowania parków liniowych na przykładzie Nowojorskiej linii kolejowej Hight Line tworzy moim zdaniem zbyt szeroki kontekst co zaciera precyzję wniosków końcowych.

Cenne jest natomiast pokazanie wszystkich znakomych rewitalizacji z obszaru Polski, z Łodzi, Poznania, Katowic, Wrocławia, Szczecina.

Zastanawia mnie jedynie czemu w przypadku obiektów łódzkich (Manufaktura, ECI, Monopolis i Dworca Łódź Fabryczna doktorantka nie wykonała własnej dokumentacji fotograficznej, a posłużyła się zdjęciami z internetu.

Rozdział 6 pracy oraz początek rozdziału 7 to dla mnie najciekawsze fragmenty pracy - historia łódzkich linii tramwajowych i rola zajezdni Brus w tej historii. Tutaj pojawiają się wreszcie fotografie autorstwa doktorantki, ciekawe materiały i zdjęcia. Poznajemy niezrealizowany w 2013 roku plan utworzenia w budynkach zajezdni Muzeum i Laboratorium Transportu.

Po metodach analitycznych i kwerendzie materiałów archiwalnych doktorantka wprowadza też inne metody badawcze jak wywiady z Członkami Klubu Miłośników Starych Tramwajów oraz ankietyzację przeprowadzoną wśród mieszkańców miasta.

Niestety nie dowiadujemy się precyzyjnie ilu mieszkańców wzięło udział w ankiecie, jakie były pytania i jak procentowo kształtowały się odpowiedzi. Za to konsultacja z Klubem Miłośników Starych Tramwajów pozwoliła doktorantce lepiej poznać historię miejsca i emocje ludzi z tym miejscem związanych.

Podrozdział 7.6.1 to coś w rodzaju podsumowania wspomnianej ankiety z którego doktorantka wysuwa wniosek: *rewitalizacja zajezdni odpowiada na potrzeby mieszkańców miasta.*

Podrozdział 7.6.3 podsumowuje cały proces badawczy, pokazuje potencjał miejsca oraz konieczność rewitalizacji zarówno budynków jak i otoczenia dla:

- podtrzymanie ducha miejsca
- konieczności ochrony dziedzictwa
- wartości historyczno-edukacyjnych
- wartości społecznych

IV. Rozprawa doktorska – praca projektowa

W projekcie widać wyraźnie inspirację prezentowanymi w poprzednich rozdziałach Muzeum Techniki i Komunikacji w Szczecinie oraz Centrum Historii Zajezdni z Wrocławia.

Wystawa w hali zajezdni wydobywa kontrast ceglanych ścian z jasnymi elementami żelbetowej konstrukcji. Wnętrze dopełniają: czerń ślusarki loftowych okien i wielkoformatowe fotografie. Ściany są tłem dla głównych eksponatów – zabytkowych wagonów tramwajowych.

Doktorantka przyzwyczajona w swojej pracy zawodowej w Leroy Merlin do korzystania z gamy obiektów przy projektowaniu otoczenia Zajezdni nie stara się projektować własnych form.

Elementy małej architektury kompletuje z elementów katalogowych. Jest to poprawne i oczywiste w działaniach rynkowych, lecz zubaża zdecydowanie wkład twórczy doktorantki w projekt doktorski.

Indywidualnie projektuje jedynie murki - siedziska. W projekcie placu zachowuje istniejące torowiska i sieci trakcyjne ustawiając osiem wagonów tramwajowych na planie koła - dośrodkowo.

Czy ideą jest stworzenie rodzaju labiryntu dla dzieci? Na pewno ten sposób ustawienia nie sprzyja ekspozycji przedniej części wagonu –zwykle najbardziej rozpoznawalnej przez pasażerów.

Konkluzja:

Wydaje się, że Pani Aleksandra Antoszczyk, jako projektantka nie doświadczyła jeszcze w pełni uroków zawodu architekta wnętrz. Mam nadzieję, że kolejne lata pracy zaowocują wyjątkowymi, autorskimi realizacjami wnętrz. Tymczasem przedstawione w dokumentacji skromne projekty przestrzeni mieszkalnych są poprawne funkcjonalnie i stylistycznie wpisują się we współczesne trendy projektowe.

Przedstawiona rozprawa doktorska jest obszerna i bogato ilustrowana, interesująca w treści merytorycznej.

Autorka definiuje procesy przekształceń struktur miejskich, potem szczegółowo analizuje zrealizowane rewitalizacje obiektów przemysłowych i obiektów z obszaru komunikacji.

Podjęta problematyka rewitalizacji obiektów infrastruktury komunikacyjnej dużych miast jest opisana ciekawie z dużą ilością odniesień do obiektów zrealizowanych w Polsce i na świecie. Na tle doktoratów z dyscypliny będących jedynie projektami o zakresie opracowania niewiele większym niż dyplomowe prace magisterskie posiada cechy pracy naukowej wpisującej się w często podejmowany obecnie nurt przekształceń przestrzeni miejskich.

Przez to spełnia wymogi formalne rozprawy doktorskiej i jest oryginalna.

W rozważaniach szczegółowych proces badawczy przekształceń łódzkiej zajezdni Tramwajowej Brus wnosi nowe wartości ze względu na wnikliwą kwerendę materiałów źródłowych i fotograficznych oraz przeprowadzoną w różnych środowiskach ankietyzację.

Teoretyczną część pracy dopełnia część projektowa w której do sprawdzenia swoich wniosków badawczych doktorantka wybiera zdegradowaną, łódzką zajezdnię tramwajową Brus. Położenie obiektu w pobliżu Ogrodu Botanicznego, ZOO, Parku Zdrowie, Aquaparku Fala czyli dużych stref rekreacyjnych miasta w kategorii dostępności kwalifikuje go jako obiekt o dużym potencjale.

W efekcie końcowym powstaje projekt studialny adaptacji obiektów zajezdni do szeroko-pojętych funkcji muzealnych (z administracją i gastronomią). Zaproponowane działania projektowe we wnętrzach i w przestrzeni otaczającej podnoszą wartość obiektu, który jako obiekt muzealny w skali miasta prawdopodobnie byłby obleganą atrakcją dla dzieci i dorosłych.

Upoważnia mnie to do poparcia wniosku o nadanie Pani Aleksandrze Antoszczyk stopnia naukowego doktora w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Z poważaniem dr hab. Joanna Walendzik-Stefańska, prof. ASP w Warszawie

